اوشاقلار

باغچاسیندا

غنچه‌لر

سهمانلیانی

(نقابی)

۱۳۵۸

(تبریز)

نشر محمد

کتابین ایچینده کیلر .

ایلك سؤز .	صفحه	۳ـ۴
وطن‌دیلی ابتدائی اوچونجی کلاس .	«	۵ـ۸
عبدالله شائق .	«	۹ـ۲۹
رسول رضا .	«	۳۰ـ۴۴
میکائیل مشفق .	«	۴۵ـ۶۶
ستار زردابلی .	«	۶۷ـ۷۱
مروارید دلبازی .	«	۷۲ـ۸۰
احمد جمیل .	«	۸۱ـ۸۷
مهدی سیدزاده .	«	۸۸ـ۱۰۰
نگار رفیع بیگلی	«	۱۰۱ـ۱۰۹
تیمور ائلچین .	«	۱۱۰ـ۱۱۳
م . ب .	«	۱۱۴ـ۱۱۵

ایلك سوز

منیم عزیز و گل بالالاریم سیـزچوخـوز آذربایجـان داهـی دوغروسی آنا دیلینده شعراوخومامیسوز و شاید ده بو شعر کتابینی چتین لیکله اوخویاسوز وحقده سیز نندی چونکه ایندی‌یه قدرعزیز یوردوموز، یوامیز وشأنمیز ، شوکتمیزایراندا خصوصا آذربایجاندا ترکی دیلی یازیب اوخوماق قدغن ایدی حتی دیل دشمانلاری ایستیردیلر که بو گوزللیکده آذربایجان دیلین آرادان آپارسینلار آمما بونی بیلمك لازمدیر که گونش هروقت بولود آلتدا قالماز ایندی که وطنمیز آزادلیغا قووشوب و هامیمیزین اوره گی‌سئوینجله دولودور ، اونا گوره من بو کتابدا بویوك شاعرلریمیزدن شعر توپلاییب و چئوردیم که سیز عزیز بالالار اوخویوب و سئوینه سوز آخی سیز گه‌له‌جکده بیله جکسوز که بیزیم آنا دیلیمیز نقدرقدرتلی و وسعتلی دیر وقورتولمیان قدر اوشاق ادبیاتی وار و سینه‌لرخزینه سینده نقدر شیرین ناغیللار، تاپماجالار . قوشماجالار یاتیبدی واگر

گه‌له‌جکده امکان یارانسا سیز مهربان اوشاقلارا اونلاری چاپ‌ایلیه جیوخ .

امیدیم وار که کتابین ایچینده اولان قشنك و اوره که یاتیم ، دادلی ـ دوزلی شعرلردن خوشوز گه‌لمیش اولا

ساغ اولاسوز بالالار **(نقابی)**

وطن

کونلومون سئوگیلی محبوبی منیم
وطنیمدور ـ وطنیمدور وطنیم
منی خلق ائیله‌میش اولجه خدا
سورا وئرمیش وطنیم نشو و نما ،
وطنیم وئردی منه نان و نمك
وطنی منجه اونوتماق نه دئمك
آنادر هر کیشی یه ئوز وطنی
بسله‌ییب سینه‌سی اوستونده منی
سویودر کیم دولانیب قاییم اولوب
او منیم سئوگیلی جانانیم اولوب
ساخلارام گؤزلریم اوسته اونی من
ئوله‌رم الدن اگر گئتسه وطن
وطنی سئومییدن انسان اولماز
اولسادا اول شخصده وجدان اولماز .

وطن دیلی

آذربایجانیم

ای توپراغیم آذربایجان　　ای قهرمانلاردان نشان
ای مرد اوخوللار مسکنی　　ای نازلی گل‌لر گلشنی
دیللرده آزبر در آدین　　قوچاقدر هر بیر اولادین
سن نشان و شهرت یوردوسان　　عزت ، سعادت یوردوسان
سنده درروح ، سنده درجان　　آذربایجان ، آذربایجان

***

ای گنچمیشی پارلاق دیار　　مین فخر و شهرت سنده وار
هر باخیشیندا در نگار　　وار مین وقار ، مین افتخار
من بیراوغول ، سن بیر آنا　　بویانسام اوغروندا قانا
قویمام گوره باشین یامان　　دشمنلره وئرمه‌م امان
سنده درروح ، سنده درجان　　آذربایجان ، آذربایجان

***

وطن دیلی

۱

گلیم تبریزیم

ای آنا یوردومون باغی گلشنی　　سن گل‌قوجاغندا بویوتدون‌منی
سئوه‌ره‌م دنیالار بویونجا سنی　　عزتیم ،شوکتیم ، گلیم تبریزیم

***

من عاشقم سنین قزیل گلیوه　　قهرمان تاریخلی شانلی ائلیوه
بختیار یورددوا شیرین دیلیوه　　آچیلیبدر سنده دیلیم تبریزیم

***

جانم فدا اولسون بوخوش مکانا　　اونون عاشقلری گلمزهئچ سانا
گوزللر بیر یانا سن ده بیریانا　　حسنوه فخر ائدیر ائلیم تبریزیم

***

وطن دیلی

سحر

صبح آچیلیب گئتدی گئجه مختصر ،
دوغدی افقدن دخی سود تك سحر .
صبح یئللی دگدی بوتون جانلاردا ،
وئردی طراوت هامی بوستانلاردا .

چکدی خوروز سس اوجادان بانلادی ،
قارغا سحر اولدوغونی آنلادی ،
اوچدی گؤکه سویله‌دی هئی قاراقار ،
قوشلار اولوبلار گنه‌ده نغمه‌کار .
سرچه ده بیریاندا سالیب جیککی ـ جیك ،
اولدی قارانقوشلا بو سسده شریك .
باغچادا بلبل اوخودی شوریله ،
ساز ائله‌دی نغمه‌نی سنتوریله .
آخدی بولاقلاردا سولار نازیله ،
دولدی طبیعت بو گؤزل سازیله .
گلدی خرامان باشیم اوسته آنام ،
سویله‌دی : ای نازلی بالام ، گل بالام .
گور نئجه قوشلار توکولوب گلشنه :
بیرقولاق آس گؤرنه دئییرلرسنه :
دور ایاغا شوقیله گئت مکتبه ،
علم اوخویوب تاپته سن سطلبه .

وطن دیلی

دمیرچی نغمه‌سی

تاق ـ توق ، تاق ـ توق
ایشدن بیر قور خوموز یوخ ،
آنلیمیزدان آخان تر
قلبیمیزی یئلپیکلر .
قولوموزدا قوت وار ،
قلبی میزده جرأت وار .
علاقه لیدیر ایشیمیز ،
یورولماق بیلمه‌ریك بیز .
آدیمیز دیر دمیرچی ،
دوستوموز دور هرایشچی .

***

یان ، اوجاغیم دورما یان

تندیر کیمی الولان
قیز ارت بو پاك دمیری ،
قالما کونشدن دالی .
قئغیلجیم ساچ هریانا
جانسیزلار که‌لسین جانا
باغیم ، باغچام کل لنسین :
بلبل لریم دیللنسین
شأنلنسین باغلا ، چمن ،
سئوینسین آنا وطن .

۱۹۲۸

توپ اویونو

هوپ ، هوپ ، هوپ
اوینیاق توپ ـ توپ
قوش تك قاناد آچ
توپی آتدیم ، قاچ !
الین بئلینده
کل لر الینده

ساغدان سولا آش !
قاچ دورما یولداش !
دیك توت باشیوی
وور یـولداشیـوی
توپی توت کویده ،
قـاچـون بیرلیکـده
هـورا ! قـابـاغـا !
دونمه یین دالـی یـا

۱۹۲۸

تمیزلیک

سحـر دورونجـا
یـودوم دیشیمـی
ایناتمیرسان بـاخ
اوستوم تـرتمیـز

الیمـده مسـواك
بـولـدیم ایشیمی
دیشیم آغـابیـاغ
باخ بئله ییك بیز

۱۹۲۸

زنبق

زنبقم من ، زنبقم
آی ائشیقیندان آغام
آچدیغیم هر آغ چتیر
اطرافا یاییر عطیر
آغ اطلسدن دونوم وار.
گوموش کیمی پاریلدار
منده گوزل چیچکم ،
توخونما ، آغ ایپکم

۱۹۲۸

قرنفیل

قرنفیلم من
گوزل گلم من

یاشیل ساپلی
بیر سنبولم من

* *

من باغبان قیزی
باغین اولدوزی ،
رنگیم آغ ، ساری ،
آل و قرمزی

*

گه‌ل ساخلا ایاق ،
دورما گئندن ، باخ
گه‌لسم خوشونا ،
در دوشونه تاخ

۱۹۲۸

بنوشه

بنوشه‌یم ، بنوشه
دوشموشم دیله ـ دیشه
قیزلار ، اوغلانلار منی

دریب تاخارلار دوشه .

* *

بهار اولدی آچارام
قار ـ بوراندان قاچارام .
آیری گل‌لر آچاندا
من قوش اولوب اوچارام .

* *

قورودار منی ایاز
یاشایئرام بیرجه یاز
رنگیم ، عطریم گوزلدیر
ال وورماین ، عمروم آز

۱۹۲۸

قزیل گل

قزیل گلم ، قزیل گل ،
منی سئور هر کونول
یا شیلدیر اینجه بئلیم
قزیلداندیر هر تئلیم

سحر ائرکن آچارام .
گوزل ای ساچارام
عطریم توتار هریانی
منیم کیمی گل هانی ؟
من اللرده گه زه رم
سفره لری بزه رم .
منم گوزل قزیل گل
سن ای غنچم ، آچیل ، گول !

۱۹۲۸

بلبل

اوخو ، بلبلیم ، اوخو
یازدیر ، سحر چاغیدیر
اوخو ، سنین خوش سه سین
شأنلیک لر قیناغیدیر .

* *

اوخو ، اوخو ، خوش نغمه‌ن
نشئه وئرسین ائللره

شأن سه‌سین ، خوش نفسین
یایئلسین بو چوللره

* *

اوخو ، چولده ، چمنده
ائل اکنده ، بیچنده ،
باشلا تازا بیردستان .
بیز بنوشه دەرنده .
بلبلیم ، تیك یوۆاتی .
بسله ، بویوت بالالی .
قوی نسلوز چوخالسین ،
بیز بویوین زمانی

۱۹۲۸

قرمزی تیکان

بیرقرمزی گلدور تیکان ،
بیر دسته سنبلدور تیکان ،
باغدان دریلمیش لاله دیر ،
ایچیلمز آل پیاله دیر

* *

بیر خونچادیر آل گونشدن :
حیات گەلیر بو آتشدن
نەگوزلدیر شأن نغمەسی
روحانشئه وئریر سه سی

۱۹۴۲

آری

آری‌یام ، زخمتکشم ،
بال ، موم چکمکدیر پشم .
سحر گللر آچینجا ،
گوزل ای ساچینجا ،
اوچارام گوی یاماجا ،
چیچك آچمیش آغاجا ،
یا چمنه ، مئشەیه ،
قونارام هر چیچگه :
شیرەسینی چکرم ،
پتگیمه توکەرەم .
چالیشارام دوقفوز آی ،

هامی مندن آلار پای .
قوی بالیمدان یئسینلر ،
منه «ساغ اول» دئسینلر .

۱۹۲۸

که‌په‌نک

منم قانادلی که‌په‌نك ،
آدیم دا که‌په‌نك .
آل ـ الوان خال لاریم وار ،
قزیل کیمی پاریلدار .
قانادیمی آچـارام ،
بوداق ـ بوداق اوچارام
یووام ، اتاقیم آنجاق ،
اولور یاشیل بیر یارپاق ،
منیم دوستومدور هر گل ،
اینجه تئللی گوی سنبل .
اویلاغیمدیر چول ، چمن ،
منی توتماق ایسته ین ،

ای مهربان اوشاقلار ،
سیز یاشایین بختیار .
منیمـده بودنیـادا
بیر ئوزگه عالمیم وار .

۱۹۲۸

یاغیش

یاغ ، ای یاغیش ، یاغ
سوسوز دور اکـه ره ،
سـولانسـین چول ، باغ
اینـه گینـی بسـاغ !

* *

گـورلا ایلـدیـریـم
سن چنغیر ، بـاغـیر
گوروم ها گوروم .
مـن شـأنلیـك قوروم

* *

اوینا ، ای شیمشـك ،
باغ ، باغچا بوسـتـان
ایتـی ایـلان تـك .
سو ایچسین گـوره‌ك !

* *

جوشسون چای ،بولاق ،
بول اولسـون محصـول ،
شـأنلنسـین اوجـاق .
یوموشـانسین تورپـاق .

۱۹۳۲

آنا یوردوم

چوللریدیر شأن ،	هر یئرین گلشن
سن نه گوزلسن ،	ای آناوطن ،

* *

باغدیر ، اکیندیر	هر بیر بوجاغین .
قزیل تکیندیر	ساری تورپاغین .

* *

بویوتدون بیزی ،	وئردون قول ـ قاناد
یوخدور غم ایزی ،	شأندیر بو حیات .

* *

قلبیم ، جانیمسان ،	ای آنا یوردوم .
ایستی قوینوندا	شأن یووا قوردوم .

* *

چوللریندیر شأن	هر یئرین گلشن .
سن نه گوزلسن ،	ای آنا وطن !

۱۹۴۱

وطن

سن ای گوزل وطنیم ،
یوردوم ، یووامسان منیم .
سنده خوش عمر سورور
سئویله نیم ، سئوه نیم

* *

سنسن یانان چراغیم ،
یوردوم ، یووام ، اوجاغیم ،
هاوام ، سویوم ، تورپاغیم ،
باغیم ، باغچام ، چمنیم .

* *

سنی دویماز هریئتن .
عشقین چیخماز گونولدن ،
بویوك آنام سنسن ، سن !
وار لیغیم‌سان سن منیم !

* *

سنیندیر چرپنان اوره‌ك،
سندن دوغار هر دیلك
نه گوزلسن، نه گویچك،
سن ای آنا وطنیم

۱۹۴۴

قشین نغمه‌سی

سققلی آغ، ساچی آغ، الینده زوربا چماق.
گه‌لدی قوجالمیش بابا، شاختا بابا، قش بابا،
کورلادی بوغنوق سه‌سی، اوغولدادی نغمه سی:
آی اوشاقلار، من قشام. بوردا منزل سالمیشام.
من گه‌لنده یاغار قار، اونی سئور اوشاقلار.
قاردان آدام قئیررلر، اوینارلار قار توپی‌لار
سویوق قش آختامیندا، ایستی اوجاق باشیندا
ناغیل دئیر نه نه‌لر، قولاق آسار نوه‌لر
چولده ایاز، بوران، قار، قشین دا بیر دوری وار.

۱۹۴۶

بهار

اوغور اولسون، گوزل بهار،
سنی ائللر چوخ آرزولار.
ایاق باسدین ئولکه میزه،
شأنلیك، ساغلیق گه‌تیر بیزه
قوی سئل کیمی یاغسین یاغیش،
اینگینی ساغسین یاغیش،
سئللر آخسین، چایلار داشسین
سئوینجیمیز باشدان آشسین
چاتیر ـ چاتیر یانسین اوجاق
قوی شأنلنسین اوغول، اوشاق
چوللر، سنبل ساچلی اکین
پاریلداسین قیزیل تکین
داغلار بزك وورسون گینه
قوشلار مجلس قورسون گینه
داغدا، باغدا، آخشام، سحر
عطیر ساچسین بنوشه‌لر

هوس ، علاقه گـــه‌لسین بیزه
چالیشاق ئـــوز درسیمیـزه
۱۹۴۷

تولکی و ده‌وه

ده وه اوتلیا ـ اوتلیا
کتدن بیرآز اوزاقلاشدی
یئتیشدی بیرداشئین چایا
سودان ایچیب چایی آشدی

❊ ❊

دیزین بوکوب چوکدو یئره
اوره‌گینده یوخدو قورخو
خومارلاندی بیردن ـ بیره
توتدی اونی شیرین یوخو .

❊ ❊

تولکی چیخدی، او واسیندان
گوروُنجه یاتمیش ده‌وه‌نی

اوره‌گینده دئدی : آی جان !
بختیم آچ قویمورئ منی

❊ ❊

ده وه ئوز ایاغی ایله
گه‌لمیش یووامین آغزینا
اونی گئچیرمك ایچون اله
قویروغومی قویروغونا
ایپ کیمی باغلارام :
چکیب یوواما دوه‌نی ،
اوره‌گین داغلایارام
بیرآی دویورار او منی

❊ ❊

بونی دئیب تئز یان آلدی
دئدیگینه عمل ائتدی
قوه‌سینی ایشه سالدی
قویروغونی‌ها ترپتدی
ده وه ائتمدی حرکت

ترپنمه‌دی هئچ یئریندن .
تولکی ایشله دیرکن قوت

* *

زوربا ده وه گوردی بیردن
ترپه دیرلر قویروغونی ،
هولنن قالخدی ایاغا ،
بو ایش قورخوتموشدی اونی
اوز قویدی کنده قاچماغا

* *

تولکی هاوادا ساللانمیش
قورتارماق ایچون ئوز جانینی
گاه بودونا باتیریر دیش ،
گاه گئچیریر دیرناغینی .
ده وه آلدیقجا هر یارا
قاچیر داها سرعتیله
تولکی آغا دوشوب دارا ،
هی ؤرنیخیر قوتیله

* *

کنده چاتینجا تولکونی
ایتلر گوروب هو ـ هو سالدیلار
داغیتدیلار بوزکورکونی
هره‌سی بیر دیشده چالدی

۱۹۴۲

چالیشان قازانار

یایدا ایستی بیرگون ایدی
آغاجلار چوخ سولقون ایدی
گویدن یئره اود یاغیردی
سولماز ائلداری چاغیردی
قارداش گه‌ل باغچایا گئدك
چیچکلره بیر باش چه‌كك .
چوخداندیر سو ایچمیر گل‌لر
بلکه سولوب قرنفیل‌لر ؟
باغچایا گئتدیلر یویره ره‌ك ،
گوردولر هرگل ، هرچیچك

یئره اییب شاخ بوینونی .
یام یاشیل اطلس دونونی .
یامان سولوب ـ سارالیبدیر
هامیسینی درد آلیبدیر
ائلدار غملندی بوایشه
آجیقلا باخدی گونشه ،
دئدی : ـ گونش ، نه یامانسان .
چیچکلری سولدورانسان ،
نئچون وردون بوزیانی
سولدوردون گلی باغچانی ؟
گونش گولومسه‌دی ؛ ـ ساغ اول !
مندن زیان گه‌لمز ، اوغول
هر شیئه جان وئرن منم !
قوت ، ات ـ قان وئرن منم
بو بهتاندور ،آی اوشاقلار !
منده آخی نه‌گناه وار ؟
گل‌لر سو ایچمیر اوچ گوندور ،
اودور که ، اونلار ئولوشگه میشدیر
اوغول ، هرشئی سئویر زحمت ،

تنبل زیان چکر ، البت !
مندن گه‌لمه‌میش بو زیان .
چوخ ، قازانار ، چوخ چالیشان
زخمت سیز بال یئمک اولماز

* *

اوتاناراق ائلدار ، سولماز
سولادیلار چیچکلری ،
پوچ اولمادی امکلری
گل‌لر گینه جانا گه‌لدی ،
باغچا اته ـ قانا گه‌لدی

۱۹۵۰

عبداله شائق

گویرچین

چول قوشو دور گویرچین ،
اهلی گورچین ده وار ،
نه تا پسا داری، مرجی ،
دنله نیب یا شاپیر لار ،
قارا ، ساری آغی وار
گوی زولاق ـ زولاقی وار .
گاه اوچور دسته ـ دسته
گاه قونورلار دام اوسته .

* * *

گوی قارقا

جور به جور دور قار قالار ،
آلاسی ، قاراسی وار
بودا گوی قارقا دیر !

زولاق : یول ـ یول

توکی الوان ایپکدیر ،
گوی ، قرمزی لەلکدیر .

* * *

قارا تویوق

بو کوچك قوش: قارا تویوق
ایستی اولسون ، یادا سویوق
بو باغلاردان گئتمز اوزاق
کولدان ـ کولا آتیلا جاق .
قانا دلاری قوتلی دیر
او چوشی چوخ سر عتلی دیر
او چان زمان دئیر : جیك ـ جیك
بو ئیر لری بینمیشیك

* * *

بلبل

بو ساری بلبل دور ، بودا بوز بلبل ،
سئو دیگی چمند یر ، چیچك ، قزیل گل

شیرین جه ـ جه هی وار ، نغمه لی قوشدور
بلبله ـ چوخ ماهنی ، سوز قوشولموشدور
یاز گئجه لرینده سحره قدر ،
نغمه سیله دولور ، چوللر ، چمنلر .
نغمه لی بلبل ده کؤچه ری قوشدور
سئو مه دیگی فصل ، بورانلی قیشدیر .
بو قوشلار چوخ سئویر گل لی بهاری ،
چیچکلی چوللری ، یاشیل باغلاری

***

بوببی

بوببی آی شانه پیپیك !
آلا بزه‌ك ، قارا کیرپیك
اوستی باشی زولاق ـ زولاق
بالاجا بوی ، نازك ایاق
داراخ کیمی پیپیگی وار
نازك ، اوزون دیمدیگی وار
گاه جوت اولور ، گاه تك اولور
اونی گئندن گورمك اولور

سئغیرچین

سئغیرچین دیر بو قوشلار
گویده قاناد آچمیشلار
بوچیل ـ چیل قوش سئغیرچین
فایدالی دیر انسان ایچین
آفت چکیرتکه لره
اونلار یامان دشماندیر
باخ ، دیمدیکلری قاندیر
هره‌سی چکیرتکه‌دن
ئولدورموشدور نقدر !
ایندی بو دوری گولده
هوسله چیمیشیرلر ،

***

آلا باختا

آلا باختا دئیرلر
بو یاراشیقلی قوشا

چولده ، باغدا ، چمنده
اوچوب‌گه زیرلر قوشا
یاکریم ده دئیرلر
اوتلاردا ، خور ـ خور کده
دەن ده دئرسن یئیرلر
اوونتولی چور کده .

* * *

لاچین

ات یئین قوشدور لاچین ،
ایتی گورن گوزی وار
اونی قوش اوولاماق ایچن
ساخلایار لار اووچیلار

* * *

ساری کوینک

قیزلار قوشی ساری‌کوینک ،
قانادلاری ، دوشی ساری ،

دوره وووروب تولاناراق ،
گویده قاپیر آریلاری
آغاجلاردا دوزوم ـ دوزوم
گیلاس ، اریك ، توت ، یا اوزوم
گورسه ، اوچوب گەلیب باغا .
قونوب نازك بیر بوداغا
دیمدیکله ییب ییه‌جکدیر .
چوخ ایتی‌گوز ، چوخ زیرنگدیر .

* * *

قارلانقوش

هاچا قویروق قارانقوش
ایواندا یووا قورموش
سینه‌سی بوتون آغدیر
یایدا بیزه قوناقدیر .
قشدا چئخیر سفره :
اوزاق ، ایستی ائللره ،
چور ـ چوپدن یووا قورار .
اوستونه سوواق وورار ،

سئرچه

سیزه دئیم سئرچه دن ،
یوواسیندا دیر ، یاز ، قیش
آیریلما ییر وطندن
یا قار اولسون ، یا یاغیش
قارا دوشلو آتادیر
بوز رنگی سی آنادیر .
یووالاری وار کیچیک ،
بالالاری وار جیک ـ جیک
یئم آختاریر ، گزیرلر
هی تولانا ـ تولانا ،
گاه آغاجا قونورلار ،
گاه چیخیرلار ایوانا .
اوچان زمان یئرها یئر
قانادلاری چیرپینیر .

* *

بایقوش

گئجه‌لر قوشونا یاخشی ـ یاخشی باخ !
ایری دیمدیکلی دیر ، چوخ ایتی دئرناخ !
گوندوز یوواسیندا یاتیب ، دینجه‌لیر .
گئجه‌لر اوو ایچون هوسه گه‌لیر
اولاییر بوش قالمیش خرابه‌لرده ،
انسان یاشامایان ، قارانلیق یئرده
اوجادان سس سالمیر اونون قانادی
سئچان اوولایاندیر ، بایقوش دورآدی .

* * *

بئلدرچین

بو خیردا قوش بئلدرچین
باشلایان زمان بیچین
دولانیر مزرعه‌لری

گورسون هاردا وار داری
پئرها پئر قانادلانیر
بو کیچیك باغچا قوشی
چوخ ایتی‌دیر اوچوشی

***

قزیل قاز

قزیل قازدیر ، قزیل قاز
آل قاناد ، اوزون بوغاز ،
سوقوشودور ، کؤچه‌ری
سئویر دوری گوللری
اوچورلار قاتار ــ قاتار
بو قزیل قانادلی لار ،

***

قرقاول

بوندیر ، قوش یا چیچك ،
بئله بزه‌کلی ، گویچك :

باشی قارا ، آغ ، یاشیل .
اوزون یئلك قویروغی
اونا یاخشی یاراشیر
بو ، قرقاول شکلی‌دیر ،
اوست ــ باشی بزه‌کلی‌دیر .

**

گوندوز گزیر ، دنله‌نیر :
گئجه آغاجدا یاتیر .
اودا ائو قوشلاری تك
بالا چیخاردیر ــ آرتیر .
آتا ــ قرقاول لارا
خوروز دئینلرده وار .
آنا قرقاول لارا
یوز دئیرلر آداملار .

**

تورج

بوقوش بیزیم تورجدیر .
دنله نیر ، یقین آجدیر .

اوچان وقتی یئرها یئر
قانادلاری سس سالیر ،
دوشونده آغ خاللاری وار
قارا آتا تورجین .
تورجین دشمنی دیر
قرقی ، طرلان ، لاچین
* * *

قــو

دریالاردا - گوللرده
آغ قاناد قولار ،
دالغالاردا یئلله‌نیر ،
اوزورلر قاتار ـ قاتار
هردن باش وورور سویا ،
تونورلار بالیقلاری .
دورد بیر یانا یاییلیر
جیو ـ جیو قشقریقلاری
* * *

لیلک

اوزون ایاقلی لیلک
قویروغی توپا - گؤده‌ك
اوپ اوزون دیمدیگی وار
اوندان قورخور ایلانلار
هاردا گورسه بیرایلان ،
دیمدیگیله یاپشیب
ایلانین قویروغوندان ،
یونگول اولسون ، یا آغیر
گوی اوزونه قوزار ،
آتار یئره اوردان ،
ازیلیب ئولور ایلان .
خیرلی قوشدور لیلک ،
دنله‌نیر چوللرده تك .
یازدا بیزه قوناقدیر
قشدا هارا گئتسه‌ده

کینه قایداجاقدیر .
بوش قالمیش یوواسینی
تاپیب اورا قوناجاق ،
کینه ده دیمدیکینی
شاقیداداجاق شاق ـ شاق .

***

طرلان

ات یئین قوشدور طرلان ،
چولده اولور هرزمان
اوچوشی سرعتلی‌دیر
قانادی قوتلی‌دیر
سس سیز اوچور ، اوچاندا
اوو دالینجا قاچاندا .

***

دورنـا

بولود لاردان یوخاری
اوچور دورنا قاتاری
کوچه ریدیر دورنالار
قئزان زمان هاوالار ،
اونلار چئخیر سفره ،
سویوق - سرین ائللره
دسته ـ دسته اوچورلار ،
باشلاریندا کاکل وار .

***

دوداق

هند تویوقی‌دیر دوداق ،
چولده یاشاییر آنجاق
چایدا ، .گولده یاشایان

وحشی اردک ، قاز کیمی
دوداقلاردا سئومه ییر
یابی ، ایستی اقلیمی .

رسول رضا

*****
****
***

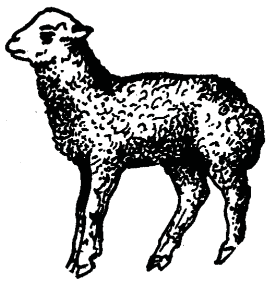

شنگول ، شونگول ، منگول

بیری واریدی - بیری یوخیدی
مظلوملارین دردی چوخیدی
سققللی بیر کئچی واریدی
گزدیگی یئر قایالاردی
داغدان - داغا آتلاناراق ،
هر زحمته قاتلاناراق
یاشارمیش اوز امیله ،
اوزگه سنین کومه‌گیله
دولانماقدان اوتاناردی
اونون اوچ بالاسی واردی
بیری شنگول ، بیری شونگول
بیری ده بالاجا منگول

**

شنگولون گوزلری قارا
بنزه‌ییردی جیرانلارا
شه وه توکی بوروق - بوروق
اینجه بالدیر ، قسا قویروق
تازا چثخمیش بوینوزلاری ،
بوخاغیندا قوتازلاری
بیر یاشیندا مارال چپیش ،
قیچلاری بیر بوداق چپیش
شونگولون گوزلری نرگس ،
سانکه دنیادن خبرسیز
گنجه - گوندوز اویناقلاردی ،
آناسینی قوجاقلاردی .
پشمک توکی آغ - یوموشاق
قولاقلاری ائلـه بول زنبق
آلنینداکی قاشقا گوزل
یوخدو بوندان باشقا گوزل

* *

هله بیرجه منگوله باخ
ایاغیندا خالینا باخ
یوخدور بویله گوزل چپیش
نازلی چپیش - دوزلی چپیش
یوموشاق توکی آلا - بولا
تماشایه باشابلا !

* *

هرسحر - گون دوغار - دوغماز ، .
قارانلیغی بوغار - بوغماز ،
گئچی یاتاقیندان دوروب -
شنگولون حالینی سوروب
شونگوله نظر سالاردی
منگولدن ئوپوش آلاردی
قاپی‌لاری گوله - گوله
باغلاییب چئخاردی چوله
یاماجلاردا اوتلایاراق
قایالاردان آتلایاراق

دره لردن ســو ایچردی ـ

یوخودی غمی ـ یوخودی دردی

اوتلامـــاقـدان قیدرکن ـ

چـــاغیراردی گنجی بیردن :

ـ شنگولوم ـ شونگولوم ـ منگولوم ـ

آچون قاپینی مـــن گه لیم

آغزیمدا ســـو گتیرمیشم

دوشومـــده سوت گتیرمیشم

بوینوزومـــدا اوت گتیرمیشم

بوسوزلـــری ائشیدینجه ـ

مـه‌لـه‌شـردی اینجه ـ اینجه ـ

یالقیز قالان بـــو چپیشلر .

هر اوچی سئوینـر ـ گـولـر ـ

تئز قـاپینی آچـــارلار .

قـــاـــادلاییب اوچارلار .

آنـــالاری سـوت گتیرمیش ـ

بوینوزونـــدا اوت گتیرمیش .

یئیردیلـــر ـ ایچردیلـــر ـ

بیلمزدیلر غصـه ـ کـــدر

چپیشلریـــن آنـــالاری ـ

ئوپـوب خیردا بـــالالاری

قاپیلاری گولـــه ـ گولـه

بـــاغلیب چئخاردی چوله

بـوداغ منیم ـ اوداغ سیئنون .

یئـــم یئغاردی یئین ـ یئین

دوشلرینه ســـوت یئغاردی

بوینوزونـــا اوت یئغاردی

....

* *

قئش گئتمیشدی ـ یاز اولموشدی

ائلین کئفی ســـاز اولموشدی

بـــزه‌نمیشدی داغلار ـ داشلار

گئجه ـ گوندوز اوچان قوشلار

گوی اوزونی دولانیردی
داشقین چایلار بولانیردی
آلا ، قارلی اوجا داغلار ،
قش دردینی چه‌کن باغلار
گئینمیشدی یاشیل کوینك ،
هریان گل‌ایدی ، هریان چیچك .

* *

آتا گنجی ، حاللی گنجی ،
مه‌مه‌لری باللی گنجی
او داغلاردان ، بو داغلاردان ،
دورنا گوزلی بولاقلاردان
یئیب - ایچیب اته دولور ،
مه‌مه‌لری سوته دولور
آتا گنجی - آتا گنجی ،
قربان اولوم سنه ، گنجی !
سنی گوزلر شنگول ، شونگول ،
پشمك توكلو گوزل منگول ،

سنی گوزلر چیپشلرین ،
سولار آخیر سرین - سرین ،
شیرین اوتلار دالغالانیر ،
انسان باخیر ، هاوالانیر ،
دره‌یه ان ، داغلارا چئخ ،
یئرلر آچیق ، گویلر آچیق .
فقط بیر گون هر طرف چن ،
گورونمزدی گه‌لیب گئچن .
فرصت دوشموشدی قوردا ،
دولاشیردی اوردا - بوردا .
ائل ایچنده بیر مثل وار :
قورد دومانلی گون آختارار
قورد چوخ گزدی ،چوخ دولاشدی ،
دره‌لر ، تپه‌لر آشدی ،
خاطرلادی شنگول ، شونگول ،
پشمك توكلو گوزل منگول

یاتاقدا یالنیزدیر ، چاپدی ،
گەلدی چپیشلری تاپدی .

* *

یازین بو چنلی گونونده .
دوردی یاتاغین ئونونده .
بیرآز دوروخدی یئرینده ،
اود پارلادی گوزلرینده .
سەسینی دیشدیرەرەك ،
قورد دور ، تانینماسین گەرك .
دئدی : ـ شنگولوم ، شونگولوم !
ای جیران گوزلی منگولوم !
آغزیمدا سو کتیرمیشم ،
دوشومده سوت کتیرمیشم ،
تئز اولون ، آچین قاپینی ، ـ
چپیشلر ائشیتدی بونی .
یازیق چپیشلر سئونه جك ،
آنالاری ضن ائدەرك

گەلیب قاپینی آچدیلار ،
قوردی گوروبجه چاشدیلار .
آه ، بوظالم ، آغزی قارا ،
هجوم ائتدی یازیقلارا .
شنگولی ، شونگولی یئدی
منگولی تاپا بیلمەدی ،
کئفی دوری ، داماغی چاق ـ
قاپینی آچیق قویاراق ـ
چئخدی قاچدی بو قان ایچن ـ
بورۆموشدی اطرافی چن .

* *

آناکئچی داغدا ، داشدا ،
گاه اوباشدا ـ گاه بوباشدا
گاه درەدە ـ گاه جنگلده ـ
گاه اویاندا گاه بویاندا ،
سئلدیریم داغلار باسیندا ـ
قایالارین دیك قاشیندا

دوبونجا اوت یئدی گه‌لدی ـ
«بالالاریم !» ـ دئدی گه‌لدی .

* *

گـــه‌لدی یاتاغین یـــانینا
تیتره‌مه دوشـــدی جانینا
گوروبجه قـــاپینی آچیق ـ
یئرینده دوردخـــدی یازیق .
دورمـــایئب ایچری گیردی ـ
اطرافینا گـــوز گزدیردی ،
ـ شنگول ـ شونگول ـ هارداسوز؟ !
گوردی بیربوجاقدا یـــالنیز
منگول قیسیلیب اوتورموش ،
یازیقجا بوینونـــی بورموش .
آناسینی گـــوره‌ن کیمی
دیشدی حالـــی ـ شخصیتی ،
تئز ایاغا قالخدی منگول ـ
آناسینا بـــاخدی منگول ـ

دئدی : ـ آنا ، سندن سونرا
بیر احساس سیز ، آغزی قارا
گـــه‌لدی گیردی ائویمیزه .
شنگول ـ شونگولی یئدی ،
منی‌ده تـــاپـــا بیلمه دی

....

* *

گئچی نین اوره‌گی یاندی ،
ئوز ـ ئوزونه آجیقلانـــدی
آنسیزین چئنخدی بـــایئرا ،
بیلمه‌دی‌که ـ گئتسین هارا ،
چونکه فکری داغینیقدی .
گزدی ، گزدی ، گه‌لدی چئنخدی ،
دوشـــان دامنین اوستونه ،
سویدی اونـــا دونه ـ دونه
باجاسیندان بیرداش آتـــدی ،
ایـــاغینی تـــاپپیلداتدی

دوشان قالخیب ، چئخدی داما ،
نـه ایچون سویورسن آداما ؟
دئیه اونـــــا وئردی سئوال ،
آنا کئنچی جوشدی در حال :
ـ شنکولومی ، شونکولومی ،
آه ، سن یئمیسن ، اوجوردی ؟
دوشان دئدی : ـ باشیرما چوخ ،
منیم بـوندان خبـریم پـوخ !
هایدی ، کئت ، تولکودن سوروش ،
کئت اونونلا ساواش ، ووروش .

* *

کئنچی نین اوره کی یاندی ،
ئور ـ ئوزدنه آجیقلاندی .
یومروغونی سئخدی ـ سئخدی ،
کزدی ، کزدی، که‌لدی چئخدی .
تولکای دامنین اوستونـــــه ،
یامان دئدی اونا دونه ـ دونه .

باجاسیندان بیر داش آتدی ،
ایـــاغینی تـــاپپیلـداتـدی
تولکی قالخدی ، چئخدی داما ،
نه ایچون سویورسن آداما ؟
دئیه اونـــــا وئردی سئوال
آناکئنچی جـوشدی در حـال :
ـ شنکولومی ، شونکولومی ،
آه ، سن یئمیسن ، ایله‌دی ؟
تولکی دئدی : باغیرما چوخ ،
منیم بوندان خبریم یـــوخ ،
کئدیب قـــورددان سوروش ،
کئت اونونلا ساواش ؛ ووروش .

* *

کئنچی‌نین اوره‌کی یـــاندی ،
ئوز ـ ئوزونـه آجیقلاندی .
یومرو غینـی سئخدی سئخدی ،
کزدی ، کزدی که‌لدی چئخدی

قـــــوردون دامی اوستونـه
یامان دئدی اونا دونه ـ دونه
باجـاسیندان بیرداش آتـدی ،
ایـاغینی تـــــاپیپلداتـدی ،
قـورد آسمیشـدی سـوتلی آش
داش گه‌لدی دوشـدی بیر باش
قـــــازانـین ایچینـــــه .
قورد دئدی : ـ بونـــــه ؟
کیمـدی منـی دولاشدیـران ؟
قازانچانـی بـولاشدیـــــران !
دام اوستونده گـــزن کیمدیر ؟
اوره‌کیمـی اوزن کیمـدیـر ؟
کیمدیر دنك ائدن باشیمـی ؟
کیمدیـر توزلایـان آشیمـی ؟
گئچی دئدی : جوشان منم ،
دام اوستونده قـــاچان منم ،

بوینوزلاریم قـــوشا ـ قـوشا
هنرین وار ، چیخ ساواشا .
ئوز ـ ئوزونه دئدی: نه‌وار ؟!
چوله چئخدی تئز جه‌نه‌وار
آنـــا گئچی جوشدی درحال
جه‌نه‌وارا وئـــردی سئوال :
شنگولومـی ، شونگولومـی ،
آه ، سن یئمیسن ، اوجوردی ؟
قورد گئچیـــــنی آلداتماق
ایشی بـــــوینوندان آتماق
ایسته‌دی امـــــا اولمادی ،
ظلـــم یئرده قـــالمادی
ســـوز قویدولار ، گئده‌لیم
ایشی آیـرد ائده‌لیـــــم .

* *

قاش تازاجـــــا قـــارالیردی
گونش سولـــور ، سارالیردی

شوقـــی دوشوردی داغلارا ،
چـــه کیلیردی اوزاقلارا
آغ بولوتلار دسته ـ دسته
گوی اوزوندن داغلار اوسته
یونگول کولگه سالیردیلار ،
پـــارچالانیب قالیردیلار
اوبانین دا مـــال ـ قاراسی
هئچ کسیلمه‌دن آراســـی
دویوردولـر کنده ســاری
اوبانین گـــوزل قئـــزلاری
اللرینده بادیـــا ـ قازان
نقدر وارسا سوت ساغـــان
گوزلـــه ییردیلر تاخیری
دئیل سوزومـــون آخیری

* *

آز گئتدیلر ، اوز گئتدیلر ،
دره ، تپه ، دوز گئتدیلر ،

یاخیندا بیرقاضی واریـــدی
انسافسیز و طمع کاریـــدی
آتا گئچی دالـــی قالـدی ،
قورد بیر قـوزی آلـــدی ،
گه‌لدی قاضی‌نین یـــانینا ،
باشلادی ئـــوز یـالانینا .
سوقات قاضی‌یه خوش گه‌لدی ،
گئچی‌ده الـی بوش گه‌لدی .
قاضی دئدی : ـ نه‌وار گئچی ؟
دوغری یولـدان کنار گئچـی
گینه نـه‌وار ، نـه دئییرسـن
قاضی دان نـه ایسته ییرسن ؟
گئچی دئدی : ـ دردیم چوخدور ،
هئچ حالیما یـانـــان یوخدور
بونـــی آیدین بیلیر هامی ،
قورد یئمیش ایکـــی بالامی

قاضی دئدی : ــ یالان دئمه

ئوز کەسینه بهتان دئمــــــه

سن ئوزون چوخ ترس کئچی‌سن ،

کئچی لرین لاپ بیجی‌سن ،

سن اللهی اونــــــوتموسان

آیری بیربول تــــــوتموسان .

وئرمیرسن خمس ــ زلات ،

هانی گتیردیگـون سوقـات ؟

هر شئی آنلاشیلدی تمام :

« من سوقاتسیز ایشه بـاخمام »

کئچی دئدی : ــ ای جه‌نه وار ،

یاخیندا بیردمیرچــــــی وار ،

اونون یـانینا گئده‌لیـــــم ،

ایشلری آیـیرد ائده‌لیـــــم .

* *

آز گئتدیلر ، اوز گئتدیلــــــر

دره ، تپه دوز گئتدیلــــــر ،

دمیرچی‌یــــه چاتدی اونلار ــ

دمیرچی سوروشدی ــ نه وار ؟

کئچی دئدی : ــ بیلیر هامی ــ

منیم ابکی‌جــــــه بالامـی

ظلمکار قــــورد یئمیـــــش

هرکسه بللی دیـر بــــو ایش

قارداش ، دمیرچی ، یاخشی بیل ،

فقط منیم کینــــــــی دئییـل

اوبانین قــــــویونلارینـی ،

کندین گــــــوزل داوارینی

پارچالایان ، یئین بــــــودور .

« منم ــ منم ! » دئین بودور

بوتون هر بیر ایشی قاندیر

بیزیمله کهنـه دشماندیــــــر

دمیرچی چـوخ آجیقلاندی ،

قـوردون حیله‌سینــــــی قاندی

دئدی : ـ گه‌ره‌ك ایندی سیز

ووروشوب ، دویوشه سیـــز :

ئوتوردی ئـــــوز ایشله‌رینی

دئدی : ـ آی ، قورد دیشله‌رینی

ایتی له‌ییم سنین گه‌ره‌ك !

قورد دئدی : ـ تئز ائله گوره‌ك .

دمیرچی بیر میخ چئخاردان

کـــــه‌لبه‌تین آلاراق همان

ئوتوروب ئـــــوز ایشله‌رینی .

چکدی قوردون دیشله رینی .

ناغیل چیلار بـــــوله‌ر بونـی

گئنچی نین ده بـــــوینوزونی

یاختی ـ یاختی ایتیله دی ،

هن ها ، ووروشون ! دئدی

* *

گئنچی قزقین ، قورد عصبی ،

پاریلدادی شـــــوه کیمـــی

گئنچی نین ده بوینـــــوزلاری

قورد گه لدی گئنچی‌یه‌ساری .

گئنچی گه لمیشدی جانـــــا ،

قورد آتیلـدی میدانـــــــا ،

ووروشدولار دویـــــــونجـا ،

گئنچی گه‌لله ووروئجـــــــــا

قورد بولاشدی آل قانـــــا .

آمان ، آمان ، قورساغیم ° !

جئریلدی بـــــوغارساغیم !

آمان ، آمان ، آمان ، وای ،

ئولدوم ، ئولدوم ، آی هارای !

....

* *

گئنچی گولدی قوردا بیر آز ،

دئدی : ـ ظلم یئرده قالماز .

بالالاریمی یئمه ییـــــدون ،

وای قورساغیم دئمه ییدون !

میکائیل مشفق

یـووا

قوشلار ، آقوشلار
مندن قاچماییـن
سیزه سوزوم وار

* *

سویوقدور هاوا
قئیسر میشم سیزه
من ایستی یووار .

* *

بیر یاخین گه‌لین
ایستی یـــــووادا
یاتین ، دینجه لین .

* * *

جیرانیم

باغچادا اورکك ـ اورکك
دولانما تك ، گزمه تك ،
جـــــیرانیم !

**

بیر یاخینا گه‌ل سنه ،
قولچاغیمی وئریم سنه ،
جـــــیرانیم !

**

عاقللی اول ، سوزه باخ .
گه‌ل بیر یئرده اوینایاق ،
جـــــیرانیم ،

***

کولگم

نقدر قاچیرام دا
یئرییب چاتیر منه ،

دالی دونوب گئدیرم
دالیمجا گه‌لیر گینه
هرنیه باخیرام دا
اودا منیم تك باخیر .
یاخاما گل تاخیرام ،
یاخاسینا گل تاخیر .
اما نغمه اوخوسام
چیخارما ییرسه سینی
هنری وار اوخوسون
ائشیدك نغمه‌سینی !

تانیرام

رادیونون ایچنده
بیر عمی ، بیر خالا وار ،
هرکون قولاق آسیرام
صحبت ائدنده اونلار

**

هامینی ئوز وقتینده
اویادیب سحر ــ سحر
چالیرلار ، اوخویورلار ،
یاخشی تاغیل دئیرلر

* *

او عمی‌نین ، خالانین
اوزونی گوردموردم من ،
اما هانسی دانیشسا
تانی ییرام سه سیندن

صابون

یویونورام صابونلا ،
ال ــ اوزوم تمیز اولور
اماندن دی بیردن
صابون گوزومه دولور .

* *

بونا گوره سحرلر
یویاندا ال ــ اوزومی ،
صابون دولماسین دئیه ،
برک یومارام گوزومی .

* * *

مستانیم

ال وورما قاب ــ قاجاغا
یاخین دورما اوجاغا !
فنجانیمی سیندیراسان ،
مستانیـــــــم !
ئوزونی یاندیرارسان ،
مستانیـــــــم !

ستار زردابلی

شیرین دیللیم

ساچلاریندان تئل اسنده ،
تئلینه قوربان اولموشام .
دیلین سؤزه تەلەسندە ،
دیلینه قوربان اولموشام ،

* *

تزه چیخان سوت دیشینه ،
قهقهەلی گولوشونه ،
تیریپ - تیریپ یئریشینه
باخمیشام ، حیران اولموشام

* *

یاغانین گلی سولسا ،
گونلون بیرآن توتقون اولسا ،

بیرآغریلا گؤزون دولسا ،
من اورەگی قان اولموشام ،

* *

گئچیب گئتدی آییم ، ایلیم ،
سن آچیلدین ، غنچه گلیم ،
«آنا» دیین گوندن دیلین ،
بختیار انسان اولموشام .

* * *

لایلا

یات ، عمرومون چیچگی ،
گئجه گئچدی ، آی باتدی .
سن هلەدە اویاقسان
لایلام صبحی اویاتدی .
یات ، جانیم ، گوزوم ، لایلا !
قوربانین ئوزوم ، لایلا !

* *

هامی یاتدی ، سنده یات ،
دینجل ، قوزوم ، تئز بوی‌آت !
صبحون خیره آچیلسین ،
سنه‌گولسون بوحیات !
یات ، جانیم ، گوزوم ، لایلا !
قوربانین ئوزوم ، لایلا !

**

جیك ـ جیك ، جیك ـ جیك

جیك ـ جیك ، جیك ـ جیك
قوش چاغیریر ، آنام هانی ؟
بالالارین غملی سه‌سی
توتدی بوتون گون ایواتی

**

آنا گئتدی ، قایتمادی ،
بالالارا یئم چاتمادی .
آچیب ایستی قانادینی

کورپه لرله بیر یاتمادی .

**

ووردی اونی یول اوستونده
هانسی ظالم اوچی گؤره‌ن ؟
دوشدی اونون بالالاری
یوواسیندان پره‌ن ـ پره‌ن .

***

یوواگؤردوم

یووا گوردوم بوداقدا
منیم بالام اوزاقدا
قلبیم یووایا دوندی
انتظارلا دوپوندی
قوشلار فرحله یاتدی ،
منی حسرت اویاتدی .

***

شیرین قیزام

بالاجا بیرقیزام من ،
یاشارام هرزامان شأن .
آغجا سوت دیشلریم وار ،
تیپ - تیپ یئریشلریم وار .

* *

من بیر تزه چیچکم ،
ائویمیزه بزه‌یم .
مزه‌لی ایشلریم وار
شیرین کولو شلریم وار .

* *

شیرین قیزام ، بال قیزام ،
ائویمیزده یالقیزام .
تزه آچمیشام ایاق ،
قیزلار - گه‌لین اوینایاق .

* * *

آنا قانادی

ضعیف ، خیردا بیر قوشسان ،
سن آنا قارانقوشسان .
بیر شاد خبر گتیریب
گه‌لیرسن ایلك باهاردا .
هرده‌ن دالی قیدیر
ده‌لی چوغوندا ، قاردا .
ایوانلارین گنجینده
چوردن - چوپدن قوردوغون
بالاجا یووالاردا
کورپه‌لرین اوشویور ،
سویوقدان تیتره شیرلر ،
قانادنین آلتینی
دیمدیکله ییب ائشیرلر .

* * *

سویوق یئللر دوراندا
دشمن کیمی قصدینه
بیرجوت قانالدان باشقا
نه یین‌وار که ، ئورته‌سن
یـــــوادا کی
او اتجـــــه
بالالارین اوستونه ؟!

**

ضعیف ، خیردا بیرقوشسان ،
سن آنا قارانقوش ،
نه ایستی بیریاتاغین ،
نه اوجاقلی اتاغین ،
نه سویوماز اودون وار ،
تك بیر جوت قانادین وار
لاکن بو بیر جوت قاناد
بوتون دنیایه ده‌یه‌ر .
بالالارین اوستونه
اونلاری آرخایین گر !

هانسی اوجاق ، هانسی اود
آنا قانادی کیمی
گؤرپه‌لری ایسیدار ؟

**

او قانادلار آلتیندا
علوی محبت یاتیر .
گؤنش اورادان دوغور .
گونش اورادا باتیر .
یرقو یاتاقدا اؤردا ،
ایستی اتاقدا اوردا ،
یوموشاق ،آنا گوکسونون
خوش عطری‌ده اوردادیر
یئر اوزونده بئله ملك ،
بئله سارای هاردادیر ؟
او قانادلار آلتیندا
چارپان آنا قلبینی
توکنمه‌ین ایستی‌سی ،
اودی یووالاردادی

***

کؤرپه یاتیر

بئشیکده کؤرپه یاتیر –
اوزونده آی ایشیقی !
گولن دوداقلاریندا
دنیانین یاراشیقی .
اللرینی توتورام –
یومولی . یوموشاق اللر !
بئله تومورجوق اولور
غنچه ایچینده گل‌لر .
آغ آلنینا توکولن
قوزی ، قرمزی تئللر
منی فرحلندیریر ،
بو سئوینج ، گونلومده‌گی
نغمه‌لری دیندیریر !

مروارید دلبازی

وطن

ای وطن ، آنا وطن ،
حیرانام سنه ، وطن !
دوپدوری گوللرون وار .
یام یاشیل چؤللرون وار .
داغلارین باش – باشادیر ،
دوزلرین تاماشادیر .
دره‌لرین دریندیر ،
یایلاقلارین سریندیر .
نه گؤزلدیر قوجاغین ،
دوغما اودون ، اوجاغین !
کندلرین گل – چیچک‌دیر ،
شهرلرین گؤیچک دیر ،

ساکتدیر گن دوزلرین ،
جوشغوندور دریالارین .
سن دنیانین گۆزیسن ،
طالعمین ئوزیسن .
سئویرم بایراغوی ،
ئوپورم تورپاغیوی !

۱۹۴۰

***

بیزیم دوشرگه

پیش‌آهنگلر ایچون

دسته میز داغ دوشونده
سالیب کیچیک دوشرگه .
چادرلاری قورموشوق
اودور باخ جرگه ـ جرگه

**

اوزاقدا داغلار هردن

بوز دومانا بوروُنور .
یاخینداکی دره‌ده
گۆزل بیر کند گۆرونور .

**

سحرلر گونش گولور ،
آخشاملار نور سپیرآی .
دره‌ده قیژها قیژلا
آخیرکوپوکلو بیرچای .

**

گزیریك ، ئویره نیریك
هرگون بوداغلاری بیز .
دنیانین هریئرینده
گوزلدیر ئوز ئولکه‌میز .

**

داشدان سیزان بولاقلار
بورداقوشا ـ قوشادیر .
قوزیلر ساکت ، سرین ،
گونئی‌لر تاماشادیر .

**

گوندوز چادرلار اوسته
پیش آهنك بایراغی دالغانیر ،
گئجه لر دوشرکه ده
چوخ زامان اود یانیر .

* *

بیرچیچك دریاسی‌دیر
یارانمیشدان بو یئرلر .
اویانیریق دان وقتی
هرگون بیز پیش‌آهنك‌لر .

* *

شفق بنفش رنگینه
بویارکن بولود لاری ،
بیز ییغیریق شه یوموش
چیچك‌لری ، اوتلاری .

* *

بو یئرین هرچیچگی
بیر دردین درمانی‌دیر .
داغلار باشینداکی تور

سحرین دومانی دیر .

* *

کیم بیلیر ، بو داغلارین
قاتلاریندا نه‌لر وار ؟ !
بلکه قزیل یاتاغی ،
سونسوز خزینه‌لر وار !

* *

دولاییب آخشاما دك
بو چیچك دریاسینی ،
هر داشدا آختاریریق
بیر معدنین ایزینی .

* *

چیچك ، حشره ، فسیل ، داش ـ
هاردا نه تاپیر ، هه‌ره ،
آدیلا ، نشانیلا
تئز قید ائدیر دفتره

* *

کیمینی دوشوندورور

داغلارین درین قاتی ،
کیمی کتده توپلاییر
ناغیل ، قوشما ، بایاتی

* *

کیمی ده بو یئرلرین
آدیلا علاقه‌له‌نیر .
ئویره دیلن هرآددا
بیر تاریخ ورقله‌نیر .

* *

آغ ساچلی ، دنیا گورموش
قوجالار یاخشی بیلیر :
نیه اورا « قانلی یورد »
بورا « قالا » دئییلیر .

* *

گزیریك ، ئویره نیریك
هرگون بو یئرلری بیز
سئویملی دیر ، گؤزلدیر ،
صفالیدیر ئولکه‌میز !

* *

هردن بالیق توتوروق
بیز چایدا آخشام اوستی
هردن تیکان اودلوروق ،
قالخیر بولودا توسی .

* *

هردن شیپور سسلری
دوشور قارشی داغلارا . . .
کولك لر نغمه‌میزی
آپاریر اوزاقلارا !

مای ۱۹۴۵

احمد جمیل

باهار نغمەسى

بيرقوش اوچدى بيزيم باغا ،
سحر ـ سحر اوخوماغا .
قوندى ياشيل بير بوداغا ،
دئدى : گۆزل باهار گەلير .

* *

گونش گولدى ، اريدى قار ،
يئردن گۆيە قالخدى بوخار ...
جوشان سئللر ، داشان چايلار
دئدى : گۆزل باهار گەلير .

* *

چيچك لندى هرداغ ، مئشە .
قزيل لالە قوندى دۆشە .

پيچيلدايب گۆى بنوشە
دئدى : گۆزل باهار گەلير .

* *

چوبان قالخدى بير يايلاغا ،
سوروسونى يايدى داغا ،
باخدى سولا ، باخدى ساغا ،
دئدى : گۆزل باهار گەلير .

* *

توتكلرين اينجە سەسى ،
ككليكلرين شأن نغمەسى ،
بولاقلارين زمزمەسى
دئدى : گۆزل باهار گەلير .

* *

اوچان بولود ، چاخان شيمشك ،
ياغان ياغيش ، اسن كولك ـ
طبيعتى دويان اورەك ـ
دئدى : گۆزل باهار گەلير .

* * *

یــای

یایدیر ... گونش پارلاییر ،
هاوا صاف ، هریان آچیق
یاشیل باغلار چاغریب
بیزه دئییر : سیره چیخ !

**

بوداقلاری بزه‌ییب
قارا گوزلی گیلانار
عطیرلی ، بال کیمی دیر
اریك ، آلچا ، شفتالی ،

**

تئره ایب باشینی
بوتون آغاجلار باردان .
قاناد آچیب سئرچه لر
اوچوشور یو والاردان .

**

گونش قیزیر ، چیمیریك
هر گون دریادا ، چایدا ،
بیزه ماهنی سویله ییر
آخان بولاق دا ، چای‌دا .

***

پاییز

پاییز گه‌لیب ، گولکلر
گزیر یئنه باغلاری .
هر طرفه سوووروُر
سارالمیش یارپاقلاری ،
آخیب گئدیر بولوتلار
یئنه‌ده کروان ـ کروان ،
دره‌لری ، داغلاری
بورویور چیسگین ، دومان
مرجان کیمی قیزارمیش
اوزوملر پاریلدا ییر ،

آغاجلار دا قار قالار
سس سالیب قاریلدایبر .
یاغیر گوجلی یاغیشلار ،
گونلرجه وئرمیرآرا .
الماس کیمی مه‌دوشور
باغچالارا ، باغلارا .

***

قئش گئجه سینده

قئش گه‌لیبدیر ، آغ ئورتویه
بورونوبدور بایبر ـ باجا ،
نوغول سپیر باشیمیزا
شاختا بابا قار یاغدیقجا .
قار باسمیشدیر دوزنلری ،
دره‌لری ، دیك داغلاری .
منزللرده بخاری یانیر ،

قیزیشدیریر اتاقلاری
بوغلی پیشیك ئوز یئرینده
اوزاناراق مورگی له‌ییر .
اودور ، ینّه قاری نه‌نه
نوه سینه ناغیل دئییر .
نه‌نه سنین قوجاغیندا
ایله شه‌ره‌ك دئییر «ائلمان» :
ـ نئچه اولدی یئکه دیودن
گوجلی چیخدی کیچیك جیرتدان ؟
نه‌نه دئییر : ـ آغرین آلیم ،
گوج بیلیکده ، عاقلده دیر .
ائله بیلمه ، قشنك بالام ،
قهرمانلیق ناغیلدادیر .
چوخدور بیزیم ئولکه‌میزده
آدلی ـ سانلی قهرمانلار .
خلق اونلارین شرفینه
یاراتمیش گؤزل داستانلار .
گوریه قوزوم ، ایللر گئچر

بویوبرسن بیرگون سنده
هنرینله قهرمانلیق
گؤسته ردسن بو وطنده .

**

ایله بووقت پنجره‌دن
یاواش ــ یاواش بویلانیرآی
«ائلمان» یومور گؤزلرینی ،
نه نه اونا دئیر لایلای .

***

خــزر

خزر ــ خزر ، جوشقون خزر !
دالغان گؤیرچینه بنزر .
سحر ، آخشام قوجاغیندا
گمی اوزر ، قایق گزر

**

دنیزچیلر اوزه ــ اوزه
سولاریندا گزه ــ گزه
دوغما قارداش ائللریندن
پای گتیریر هرگون بیزه

**

دنیزچیلر بیلمز طوفان ،
بیلمز یاغیش : بیلمزدومان ،
سنین دوغما سولاریندا
کشیك چکرهر بیرزامان

***

مــارال

بیربای گونی کوریه مارال
گزیشیردی یاشیل داغدا
دولاشیردی چمنلرده .
گل چیچکلی بیر اولاقدا

**

ماهر اوچی اونی گوروب
چمن لیکده ایزله ییردی .
نشان آلیب اوخ آتماق ایچون
فرصت دمی گوزله ییردی .

**

مارال چاتدی بیرتپه‌یه ،
اوچی بیردن آلدی نشان .
اوخ مارالا دیه‌ن کیمی
ظریف قلبی اولدی شان ـ شان

**

یازیق مارال جان هاییندان
اوز دوندردی صحرالارا ...
هاوا ایستی ، ئوزی سوسوز
سینه سینده آغیر یارا .

**

قاچدی ـ قاچدی دوزنلردن
گه‌لدی چاتدی بیر یایلاغا ،
سو ایچمک ایچن یاخینلاشدی

دورنا گوزلی بیر بولاغا .

**

غملی ـ غملی سو ایچنده
گوزلریندن آخیردی یاش .
بیر قورباغا گوردی اونی
سوروشدی‌که مارال قارداش

**

سویله نه ایچون اوره‌گینی
سیخیر بئله غصه . کدر ؟
مارال دئدی : دردیم چوخدور ،
چمنلیک ده بوگون سحر

**

بیر انصافسیز اوچی ووردی
اوخلا منیم گوره‌گیمدن
گون قارالدی گوزلریمده
یارالاندیم اوره‌گیمدن .

**

قورباغا چوخ لوغالاشدی

غرور ایله دئدی : امان ،
بو اوچیلار نه ایسته‌ییر
بیزیم کیمی مازاللاردان ،

* *

مارال بونی ائشیدنده
سانکی قلبی الولاندی
گوزلرینده شیمشك چاخدی ،
اود گؤتوردی یاندی ـ یاندی .

* *

دونوب دئدی قورباغایا :
بو سوزمنه اثر ائتدی .
ظالم اوچی آتان اوخدان
داها آرتیق کەسر ائتدی .

۱۹۴۰

* * *

دوستوم

منیم بیر دوستوم وار ،
آیریلمیر اوندان اورەك ،

صحبت ائدیب گؤروشك
دوستوملا هرگون گەرەك

مراقلی صحبتلری

نئجه ده شیرین اولور ،
ساحلسیز دریا قدر
سوزلری درین اولور .
آچیر یئرین سررینی ،
ئویره دیر اولدوزلاری .
تصویر ائدیر پاییزی ،
یایی ، قئشی ، باهاری ...
چایلاردان ، دریالاردان ،
بولاقلاردان دانیشیر .
مئشەلردن ، دوزلردن ،
یایلاقلاردان دانیشیر
اونون بویوك هنری
داغلار قدر قلبی دیر

هر عالمین ، ادیبین
قلبی اونون قلبی‌دیر .
کیم سئومز بئله دوستی ، ـ
که ، وار مین بیر حکمتی .
کیمین اولماز کتابا
حرمتی ، محبتی ؟

مهدی سیدزاده

ستاره

سحر تئزدن ستاره
گل‌لرین سولاییر ،
چالشیر که ، باغچانی
باسماسین یونجا ، چاییر

**

تمیزله ییر الاقدان
چیچك لری ، گل‌لری .
گؤرون نه زحمت کشدیر
ستاره‌نین اللری .

**

کیچیك قارداشی آزاد
اونا کؤمه‌گه گه‌لیر ،

ستاره چوخ ایشله ییب ،
ایندی بیر آز دینجه‌لیر .

* * *

فـرید

فرید چوخ یئره گئدیر ،
فرید هیچ کیمدن قاچمیر ،
یاتاندا راحت یاتیر ،
ووروب اوستونی آچمیر .

* *

فرید دریادا چیمیر ،
وقتیندن قاباق یئمیر .
شیطان اوغلان دئییل او ،
هامی فریدی سئویر .

* *

توپ کیمی اوغلان دی او ،
یئخیلسادا ، آغلاماز .

قورخان دئییلدیر . آنجاق ،
آریدان قورخور بیر آز .

* * *

سئوینج و گلشن

بیرجوت باجیدیر
سئوینجله گلشن
بو قشنک قیزلار
یاشاییرلار شأن .

* *

سئوینج بیر آز کوسنده
گلشنده کوسوب گئدیر .
سئوینج هر نه ایله‌سه .
گلشنده اونی ائدیر

* *

سئوینج بیر آز آجاندا
گلشن ده آجيقام دئيير . . .

آناملا یاتاجاغام ـ
سئوینج ـ بو آخشام ـ دئییر .

* *

گلشن دئییر : ـ ایکیمیز
گدل یاتاق آناملا بیز
بارشیب اوینایپرلار ،
مهربان دوستدور اونلار .
بیرجوت باجیدیر
سئوینجله گلشن ،
بو قشنگ قیزلار
یاشاییر لار شأن

* * *

گونشین جوابی

الینده صدفلی ساز
بودرگه لدی گوزل یاز
اوجالدیب شأن سه‌سینی ،
اوخودی نغمه‌سینی ،

«من باهارام ، من یازام ،
شوخ نغمه‌لی بیرسازام .
منده آچار گل ـ چیچك ،
الوان رنگلی که‌په‌نه‌ك
قاناد چالار سینمده ،
هر نه دئسن وارمنده !
باغچالاری گه‌زه‌رم ،
آغاجلاری به‌زه‌رم ـ
آچار لاله ، بنوشه .
یاشیل دون گییرمئشنه .
سولار داشار ، سئل گه‌لر ،
تاماشایا ائل گه‌لر ـ
هامی چئخار چمنه .
باهار دییرلرمنه ،
ساغ گؤزی یم من ایلن ،
فصللر ، بونی بیلین !»

* *

ایستی یای آجیقلاندی ،

بیردن آلیشدی ، یاندی ،
اوجالداراق سه سینی ،
اوخودی نغمه‌سینی :
« ایستی یم من ، یایام من .
ان لذتلی آیام من .
منده ، تئزدن هر سحر
گوزل قوشلار ئوتوشر .
هامی گونده قارالار ،
سنبل‌لرده سارالار .
ساری بوغدا بول اولار ،
قارلی داغلار بول اولار .
منم ایلین ساغ الی ،
فصل‌لرین گوزه‌لی ! »

**

یایین عمری بیتمیشدی ،
پاییز گه‌لیب یئتمیشدی .
اوجالداراق سه‌سینی ،
اوخودی نغمه سینی ،

« من گه‌لنده ، هرسحر
سرین کولکلر اسر .
کوینگی ساری منم ،
باغلارین باری منم .
هیوا منده ! نار منده ،
هرنه دئسن وار منده ،
چهره‌ای و آغ آلما ،
قرمزی یاناق آلما ،
ساری ، شیرین آرمودلار ،
منده ازگیل ، اوزوم وار .
باهار نه‌دیر ، یای نه‌دیر ؟
بول میوه‌لر منده‌دیر .
آغابیاغ پامبیقلاردا
آچیلیر مزرعه‌لرده .
منم ایلین ساغ الی ،
فصل لرین گوزه‌لی ! »

ساققالی آغ ، ساچی آغ ،

آغاجا دایانداراق
گه‌لدی قوجالمیش بابا ،
شاختا بابا ، قیش بابا .
اوجالداراق سه‌سینی ،
اوخودی نغمه‌سینی :
«من گه‌لنده یاغار قار ،
منده مین جور اویون وار ،
شیرین قار ـ قار اویونی ،
سئور اوشاقلار بونی ـ
قارلی بیر قیش آخشامی
خوشدور ائل بایرامی ـ
منده نه‌لروار ـ نه‌لر !
سئور منی نه‌نه‌لر ـ
نوه‌لری بئشیکده ـ
سئور مستان پیشیک ده ـ
سویوق قیش آخشامیندا
ایستی بخاری یانیندا
ناغیل دئیر نه‌نه‌لر ـ

قولاق آسار نوه‌لر
بودور سؤزون لاپ دوزی
منم ایلین ساغ گؤزی ! »
هره دئدی ئوزوندن :
« هامیدان یاخشی‌یام من !
دوشدی یامان وور ـ هارای ،
قورخودان گیزلندی آی
اولدوزلار قالدی حیران .
سحر آچیلان زامان
بو دعوانی ائشیدیب
گولومسه‌دی آل گونش :
ـ نه‌گه‌ره‌ك بوقال ماقال .
سوسون ، دئدی ، آل گونش ،
بوتون فصل‌لر گوزه‌ل ،
یاخشیدیر ئوز یئرینده ،
یای ، پاییز ، قیش و باهار ـ
بو آذربایجان ائللرینده

نگار رفیع بیگلی

****

نوشار

تاپدیم   اوستا یاشادی
آلدی اله   نوشاری.
امر ایله دی   یوز دیشه .
دیشلر   باشلادی ایشه
آغاجداق   که‌په‌ك آخدی
ائله بیل   ایپك آخدی
نوشار   گؤردی ایشینی ،
سونرا   سیلدی دیشینی
آغاج   دوندی تاختایا
ییغیلدی   تایا ـ تایا .

* * *

رنده

تاختایا باخ :   که‌له کؤتور
تئز رنده‌نی   اله گؤتور
تاختا کوسمه‌سین ،   تومارلا اونی .
هامپارلا اونی   آغارسین اوزی
قورتارسین سؤزی !

* * *

که‌لبه‌تین

نه چتین‌دیر ،   نه چتین‌دیر
نه چتین ! . . .   مسمار چیخمیر ،
برك یاپیشیب   تاختادان
هاردا قالدی   نیه که‌لمیر
که‌لبه تین ؟ !

* * *

چه کیج

دایانمادی دینج
دمیر باش چه کیج
آغیر باشینی
مسمارا ووردی :
توق ، توق توق ؟
دمیر مسماری
دیوارا ووردی :
توق ، توق ، توق !
دایان ، دمیر باش ،
کنارا چه کیل ،
آسیلسین شکیل !

* * *

منگنه

آرالاندی قاباق چنه
دال چنه آییردی تئز
بوش آغزینی منگنه
توتوب سیخدی سیخدی ، سیخدی
دمیری ایندی اونی
چه کیج دویور قوراسورتور
گه میریر

تیمور ائلچین

قوقولی قو

خراب اولا روزگار
الیمده یوخ اختیار
گئدیم دئییم حاکمه
منیم شیرین دیلیم وار
قوقولی قو

**

فرنگی تك یوخ فئریم
خیاباندا پوز وئریم
من آذری اوغلویام
آذربایجاندور یئریم
قوقولی قو

**

یاخین دگیل منزلیم
سن دئیه‌نی من بیلیم
دنیا بیلیر جانیمدان
منه عزیز دیر دیلیم
قوقولی قو

**

تیکیبدی گؤز ائل منه
توخونماسین یئل منه
بوغالمادیم دریادا
نیلیه جك سئل منه
قوقولی قو

م - ب